

Prohászka Lajos életének története

1897. március 2-án született Prohászka Lajos, a magyar polgári pedagógiai gondolkodás kiemelkedő s méltatlanul elfeledett képviselője. Ha szó esik róla, akkor inkább csak A vándor és a bujdosó című nemzetkarakterológiai művét szokták emlegetni - klisében, mert ma már kevesen vállalják nagy műveltségű fejtegetéseinek elolvasását. Pedig a sok kérdést felvető munka nem haszontalan, mert igen érvényes és mély tartalma is van.

Prohászka Lajos német eredetű család meggyőződésesen magyar és mélyen hívő katolikus gyermeke. A klasszikus antik műveltség és a zene elkötelezett híve. Pedagógiai gondolkodásában - a pedagógia professzora volt - az értékelvű keresztény örökség ápolója és az időnek megfelelő korszerűsítője. E tekintetben példaképének a protestáns Sprangert tartotta. Forradalmak és összeomlások idején, szélsőséges politikai gyakorlatok és ideológiák világában kereste a személyiséget gazdagító nevelés lehetőségeit (kultúrpedagógia).

Nehéz dolga volt a mindig erős divatok világában akkor, amikor a műveltséget, annak nélkülözhetetlen fejlesztő tartalmait tartotta az iskola elsődleges feladatának. Nem zárkózott el ugyan a módszertani újításoktól, de nem hitt abban, hogy az egyre inkább zavaros technikai és ideológiai reformokkal lehet a nevelést megváltani. S miközben áradtak az "új embert" teremtő sokféle elegyes ideológiák, szelíd következetességgel írta a nevelés történetének kipróbált és társadalmilag pozitívan visszaigazolódott képviselőiről, irányzatairól tanulmányait.

Rendíthetetlenül bízott az emberi személyiség "értéktelítésén" keresztüli fejlődésében. A műveltséget és kultúrát mintegy "kicsiszoló" és egyéni formát adó iskolai szerepben gondolta el. Tehát legfontosabbnak azon történelmi humanista tartalmak megtalálását és nevelési alkalmazását tartotta, amelyek ma is bizvást Európa alapjainak tarthatók. Hívő emberként viszont nagyon bizalmatlan volt az államilag vagy ideológiailag diktált neveléssel szemben. Hitt tehát a pedagógia autonómiájában.

Az ilyen szemléletű ember háttérbe szorult a szélsőjobboldal előretörése idején, s teljesen ellehetetlenült a kommunisták győzelmével, akik megfosztották a munka lehetőségétől, majd nyugdíját is elvették. Utolsó éveit betegen, igen nehéz körülmények között élte le - külföldre menekült kollégái és barátai, valamint fogadott családja segítségével. 1963-ban halt meg egy számára idegenné tett világban, hiszen a néhány segítőkész ember által megteremtett írásbeli munkáról maga sem hitte, hogy majd hatással lehet a kádárista pártállam nevelésére.

Sokszor hangzik ma is, történelmünk, tehát saját magunk feledű(tet)ése közben, hogy ilyen-olyan reformokért a Nyugathoz kell fordulnunk. A magyar szellemi élet történelmének, gazdag örökségének minden ilyen lépésnél elsőbbséget kellene adni. Prohászka Lajos is ilyen életművet alkotott, nagyon sok elfeledett kortársával és a még régebbiekkal együtt.